

SVOBODNA SLOVENIJA

VICTOR MARTINEZ 50
Buenos Aires

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 260254

“ESLOVENIA LIBRE”
GLASILO SLOVENCEV V JUŽNI AMERIKI

CORREO
ARGENTINO
(Precedencia)

FRANQUEO A PAGAR

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Año (Leto) VII.

Buenos Aires, 17. februarja (febrero) 1949

No. (Štev.) 7

MEDSEBOJNA POMOČ

“Bliznjemu v pomoč!” je bilo geslo naših fantov in mož po slovenskih vaseh, ko so si ustanavljali svoje organizacije proti požaru in nesrečam. “V pomoč!” so se pozdravljali, ko so se srečali in vedeli smo, da to ni prazna beseda: Ko te bo stiska zadela, sosed, ti bom stal ob strani! Zdi se mi, da bi se tudi danes morali slovenski novonaseljenci tukaj pozdravljati s tem pomembnim pozdravom: V pomoč! Samo pogledajte v pristan: še nikoli ni čakalo 700 novodošlih Slovencev, da splava v to obširno morje — pa ne vidijo otočka, kamor bi se okrenili, in ne znajo niti plavati... “V pomoč!” ponudi mu desko! Pokaži mu smer! Daj mu oddih pri sebi!...

Ko smo mi — prvi novi Slovenci — prihajali sem, je nas opravičeno zadela v srce trdosrčnost starih Slovencev, ki organizirano niso hoteli z nami spregovoriti niti besede, kaj šele, da bi nam prikočili ra pomoč pri prvih korakih v novem svetu. Danes je nas tu že ok. 5000 novih Slovencev: ali naj tisti, ki prihajajo za nami sem mislijo isto o naši trdosrčnosti? Ali si ti s tem, da si prišel do položaja, opravičen, da se ločiš od skupnosti, po kateri si prišel sem, in nimaš nobene dolžnosti več do nje? Pomagaj! Če ne moreš drugače: obišči novo-vseljence, pojasni položaj, svetuj, pomagaj mu pri iskanju stanovanja in službe, spremljaj ga po obširnem mestu, kadar ti dopušča čas! Še več: vzemi ga na stanovanje za čas, ko nima kam položiti glave. Posodi mu, da si najame stan! Vzemi materi otroka k sebi, da si lahko preskrbi službo! Govori zanj pri ustanovah, ki jih morda poznaš! Pri svojem gospodarju, da ga vzame v službo. Pri sosedu. Pri znanecu. Saj je toliko možnosti, da olajšaš prvi korak na suho. Proti organizirani nepomoči staronaseljencev postavimo nas proti organizirano pomoč novim: V pomoč!

700 novih naših prijateljev čaka, da gre naša pota in se vključijo v koristno življenje in v delo za rovo domovino. Nihče se ne odteguje delu, vsak ga pričakuje kot odrešenje od begunskih let in kot zagotovilo novega blagostanja. Vse to ga čaka, samo — da uspešno napravi ta svoj prvi korak na suho. Za ta korak gre. Tu je treba pomoči! Potem bo že vsak shodil in splaval in si postavil svoj novi dom na otočku, ki se tudi že dviga zani. Zato ni treba obupa: saj so to zadnje težave pred novo življenjsko trdnostjo. S temi je treba računati, jim pogledati v obraz junaško in jih premagati. Še vsak dozda jih je premagal in to v kratkem času, tudi ti jih boš, ki zdaj s skrbjo gledaš v nov svet in ti sti-

TAJNI KONSISTORIJ V RIMU

Sv. oče papež Pij XII je sklical za ponedeljek dne 14. februarja izredni tajni konsistorij v Rimu. Na sejo konsistorija je prišlo 16 kardinalov in je imel sv. Oče nagovor, v katerem je ostro obsodil proces, ki ga je madžarska vlada izvedla proti kardinalu Mindszentyju.

Med drugim je v svojem govoru povdaril, da je bil glavni cilj tega procesa ta da, bi uničili katoliško Cerkev na Madžarskem. Kardinala primasa so postavili pred sodišče čisto v smislu besed sv. pisma, ki pravijo: “Vdaril bom Pastirja in razkropile se bodo ovce”.

Ves svet pa je presenečen nad tem, kakšno je bilo fizično stanje kardinala Mindszentyja na tem procesu, je izjavil Pij XII. To za-

lostno zdravstveno stanje kardinala se ne more razlagati drugače kakor tako da so proti njemu uporabili neka posebna sredstva, o katerih se danes še ne more javno govoriti. In dokaz za to je dejstvo, da mož, ki je bil pred kratkim še poln moči in zdravja, naenkrat nastopa kot fizično popolnoma zlomljen in duševno neuravnovesen.

Sv. Oče je tudi zavrnil navedbe madžarske vlade, češ da se je sv. stolica vmešala v notranje zadeve Madžarske in da je kardinalu kdo naročil, da naj zavzame opozicijsko in sovražno stališče do sedanjega režima.

Hkrati je bilo objavljeno, da so vsi tisti, ki so sodelovali pri procesu proti kardinalu Mindszentyju, izobčeni.

Oklevanje v Washingtonu

Po prvih poročilih o razgovorih norveškega zunanjega ministra Langeja v Washingtonu se močno uveljavlja naziranje, da Norveška od Združenih držav ne bo prejela take izjave, ki bi jo dovolj zavarovala pred sovjeti, če bi Norveška vstopila v blok držav Atlantskega pakta. Sicer posvetovanja norveškega zunanjega ministra še niso zaključena in se nadaljujejo v Londonu, toda zelo verjetno je, da bo Bevin še manj obljubil kot pa je obljubil Acheson.

Po odhodu Langeja iz USA sta oba voditelja ameriške zunanje politike v ameriškem kongresu in sicer Connally za demokratsko stranko in Vandenberg za republikansko stranko izjavila, da sta obe stranki proti temu, da bi ameriška vlada podpisala kako pogodbo, ki bi jo moralno obvezovala da mora iti v vojno. — Iz tega bi sledilo, da bo ameriška vlada sklepala o vstopu v bodočo vojno šele tedaj, kadar bo kdo kje napaden ali pa kadar bo ameriško ozemlje naravnost napadeno. — Norveška bi prišla torej z dogovori z USA in drugimi zahodnimi državami v slučaju potrebe v isti položaj, kakor češkoslovaška v letu 1938 in 1939, ko sta Anglija in Francija (zlasti slednja) prezrli obveze iz zavezniških pogodb. Toda med Č. S. R. in drugimi državami so bile jasne pogodbe, ameriška vlada pa sedaj odklanja še celo vsako moralno obvezo.

ska srce strah pred ogromnostjo okolice in svojo začetno bedo. Vse bo dobro! Naj bo tvoje geslo. Naš odgovor na tvoje srečanje pa: V pomoč! In povezani bomo z novo vezjo v še trdnjšo skupnost ki je naša moč.

Zato se ne odteguj dolžnosti do naše skupnosti!

NUESTRO POETA

La colectividad eslovena de Buenos Aires festejo el domingo último el centenario de la muerte de nuestro poeta mas glorioso — FRANCE PREŠEREN. Para nosotros el poeta Prešeren tiene la misma importancia como para el mundo español Cervantes, para los argentinos Hernandez o para los Rusos Puškin. En el poema de Prešeren la palabra eslovena alcanzó su mas alto nivel; por los elementos y las ideas de sus poemas la nacion eslovena entro en el concierto de los pueblos europeos mas cultivados.

Prešeren nos dejó un solo libro de sus poemas, pero pronto fué reconocido como nuestro mas gran poeta. En sus elogios poeticos de un amor ideal, de una fé limpida y de un amor patrio admirable. Prešeren puso todos los elementos de un alma eslovena con en mismo valor entonces vigente en la cultura mundial. Por eso pronto sus poemas fueron traducidos en casi todos los idiomas.

Su mas fuerte poema canta la fraternidad entre todas las naciones, del mundo. Este himno a la solidaridad universal es una fuerte expresión de la fé en la humanidad. Recitando este poema nosotros volvimos a repetir nuestra fé en la humanidad buena y justa. Una humanidad tal podra ciertamente superar todos los obstaculos que impide a tales ideales imponerse en breve.

ANGLIJA. — V Londonu se je začela konferenca štirih za sestavo državne pogodbe z Avstrijo. Na tej konferenci bi bila sklenjena neke vrste mirovna pogodba z Avstrijo; tej pogodbi bi nato sledil konec okupacije Avstrije. Na prvi seji je sovjetski delegat zahteval, da pride na seje tudi jugoslovanski zastopnik, toda zastopnik Anglije, Francije in USA so se takoj temu uprli.

PARAGVAJ. — Nova vlada je določila, da bodo prihodnje volitve dne 17. aprila; tedaj bodo izvolili novega predsednika republike.

ITALIJA. — Voditelj italijanskih komunistov Togliatti je odpotoval iz Italije “neznano” kam. Toda listi pišejo, da je Togliatti odpotoval v Prago, kjer da je zasedanje kominforma.

PONOVNO PRIZNANJE

Od g. ministra dr. Mihe Kreka smo dobili iz Clevelanda pismo, v katerem med drugim pravi:

Koledar Svobodne Slovenije sem prejel. Resnično sem presenečen. Nisem si predstavljal, da ste imeli v načrtu izdati tako obširno knjigo. Pa tudi vsebinsko je na taki višini, da tvori zaenkrat višek v protikomunističnem slovenskem slovstvu po vojski. V “Ameriški Domovini” smo ga laskavo omenili. Nanj se bomo še povrnili, ko bomo prejeli izvode za razpečavanje.”

VOLITVE NA PORTUGALSKEM

Iz Lizbone poročajo, da so bile zaključene volitve za novega predsednika in je bil ponovno izvoljen general Carmona, ki je dobil 75 odstotkov glasov. Kandidat opozicije general Mattos je svojo kandidaturo dva dni pred volitvami preklical in, pozval svoje pristase, da naj se volitev vzdrže.

USA. — Norveški zunanji minister Lange je svoje razgovore z državnim tajnikom Achesonom v Washingtonu zaključil. Takoj po razgovorih je odpotoval v London, kjer bo imel razgovore iste vsebine z angleškim zunanjim ministrom Bevinom. Časnikarjem ni maral Lange reči niti besedice o uspehu svojih posvetovanj. Pač pa je naslednji dan vodilni ameriški list “New York Times” pisal, da Lange ni prejel tistih zagotovil od ameriške vlade, kakor jih bi Norveška želela. Tako bi izgledalo, da se Norveška ne bo priključila atlantskemu paktu in da bo skoraj da verjetno podlegla sovjetski zahtevi, da podpiše z njo prijateljsko in nenapadalno pogodbo.

ANGLIJA. — Ko je norveški zunanji minister Lange prišel v London, se je takoj sešel z Bevinom. Isti dan se je Bevin tudi pogovarjal s turškim zastopnikom v Londonu. Turčija je namreč do Sovjetske zveze približno v istem položaju kakor Norveška.

Vedno bolj se jasni

Spet nam je "Slovenski glas" glasilo tukajšnjih titovcev, postregel z lepim šopkom: spravljal se je nad Slovence v Cordobi, na tiste ki so preko vseh groženj in nasilij vendar le upali počastiti slovensko novo mašo v Cordobi in s tem dokazali, da jim je vera še sveta in poklic katoliškega duhovna poslanstvo božje. Zavpili so nasprotniki iz „Slovenskega glasu“, kot da so jim ti storili kakšno krivico. Ali s tem, da so priredili pomašno slovesnost v Slovenskem Domu, morda člani nimajo pravice razpolagati s svojim delom, kakor jim ljubo? Ali tudi oni morajo biti "besni na farje", zato, ker jih vi ne morete videti?

Razumemo vaš bes nad takimi dogodki kot je nova maša, ne razumemo pa, kako je mogoče, da bi se dobil še kdo, ki bi se dal vjeti na vašo jezo in se ji dal ustrahovati. Pa se tudi nebeden več ne da. Zdaj se že jasni in ljudje vedo, kje je bilo izdajstvo in kje in kdo je zlorabil njihova narodnostna čustva za dosego svoje oblasti. Danes vidijo tudi staronaseljenci, da so pri nas doma na vseh vodilnih mestih taki ljudje, ki nimajo nobenih sposobnosti zanje — samo komunistično legitimacijo —, vsi drugi pa so bili odstranjeni, mnogi mimo grede "likvidirani". Na vašo besedo nihče nič več ne da, dasi je še nekaj takih, ki raje trpe, kakor da bi odprli prisad in izčistili gnusobo iz njega. Tudi so taki, ki se upirajo tistemu ki jih tepe, ker se ga boje, spoštujejo ga pa ne. Vam je pa samo, da vtepete strah v ljudi, zato tudi ta napad. In to v listu, ki so ga pošteni in zavedni Slovenci rešili v težkih dneh, zdaj ga pa porablja zato, da napadate vse tiste, ki ne mislijo tako kot Tito ali Stalin.

Toda vse to je zaman. Ljudem, ki so imeli pogum pokazati svojo vero, čestitamo. Stavba se vam podira. Ljudje se vas več ne boje in spregledujejo. Nebo se jasni. Prav v januarju ste razkrili svojo masko: z napadom na novo mašo v Cordobi ste pokazali svoje sovražstvo proti Cerkvi, in s proslavo 25 letnice Leninove ste na glas povedali, da ste komunisti. Da bo še jasneje: brezbožni komunisti.

Ali je treba še več jasnosti?

Kdor ni slep, bo lahko našel pot..

IRSKA. — Severni del Irske, takozvani Ulster je del britanskega kraljestva in se irski nacionalisti zagrizeno bore, da bi bila ta dežela priključena ostali Irski. Toda pri volitvah so irski nacionalisti propadli, ker je izid volitev v parlament Ulsterja naslednji: unionisti 34, neodvisni unionisti 2, irski nacionalisti 8, socialisti 1, neodvisni laboristi 1 mandat.

ANGLIJA. — Raziskovalna komisija za atomsko energijo v Angliji je objavila, da bo po dosedanjih pripravah Anglija imela atomsko bombo v letu 1953.

KOLENDAR

SVOBODNE SLOVENIJE

lahko dobite:

v upravi VICTOR MARTINEZ 50

pri č. g. Hladniku, PASCO 431

v trgovini Casa Boyu, OLAZABAL 2336

(pol kvadre od ogla Cabildo 2300)

in pri

g. Lojzetu Erjavcu, ALVARADO 350,

Ramos Mejía

KAJ JE NOVEGA V ARGENTINI

Predsednik republike general Peron je v ponedeljek dne 14. februarja zopet nastopil svoje redno delo po nekaj dnevih dopusta, ki ga je s svojo soprogo prebil v San Vincente. — Prav tako je začela z rednim delom v delovnem tajništvu soproga prezidenta republike ga. Maria Eva Duarte de Peron.

Gospodarski svet zaseda že dalj časa vsak dan in ureja nove ukrepe za ureditev razmer. Tako so bili že izdani novi predpisi za uvoz blaga in za način plačevanja uvoza.

Šel bo v zapor. Ker je širil alarmantne govorce, so oblasti aretirale trgovca Joseja Borello, italijanske narodnosti. Moral bo iti v zapor in sicer bo sedel 15 dni, ker je širil govorce, ki so brez podlage. Kazni ne more spremeniti v plačilo globe.

Stavka tiskarnarjev traja že drugi teden in ne izhaja v prestolnici noben časopis. V soboto dne 12. februarja so se razširile govorce, da bo stavka v ponedeljek jutraj končana, toda bilo je obratno in se je položaj še poslabšal, ker so v soboto popoldne vstopili v stavko še delavci po manjših obratih. — Med tem je bilo po mestu v letakih objavljeno, kdo so tisti, ki so stavko pognali v tako ostrino in ki ne puste povratka na mirno delo, ker je bila stavka proglašena za nezakonito. Vso stavko vodijo komunisti in njihovi zavezniki. Vodstvo tiskarniške strokovne zveze je trajanje stavke proglasilo za nepotrebno, toda

komunisti so se polastili vodstva gibanja, ko so dali izvoliti poseben "koordinacijski odbor", ki je sklenil voditi stavko naprej. Ta odbor pa šteje 16 članov in je v njem 12 komunistov, trije socialisti in en radikal. — Oblasti so ves ta odbor zaprle, toda sestavljen je bil nato poseben odbor stavkujočih, ki je najprej zaprosil, da bi se lahko sestal s člani "koordinacijskega odbora". Toda oblasti so to prošnjo odklonile.

Industrija papirja. Tajništvo za informacije objavlja, da se sicer gradi velika in najmodernejša tovarna za celulozo v Argentini, toda začetka obratovanja nove tovarne ni mogoče pričakovati do konca leta 1950. V začetku bo tovarna izdelala dnevno 60 ton papirja za časopise.

Na avtomobilskih mednarodnih dirkah v Rosariu je zmagal Argentinec Farina.

Letalo, "Angel otrok", majhno enomotorno letalo, ki je priletelo iz Milana v Buenos Aires, je srečno postavilo zanimiv rekord v poletu čez Atlantik. Z motorjem 120 konjskih sil je letalo iz Dakarja v Brazilijo priletelo v 16 urah. Ta polet je propagandnega značaja in naj služi v dobrodelne namene. V Buenos Airesu so oba italijanska letalca navdušeno sprejeli.

Na borzi so se tečaji vseh delnic argentinskih podjetij ta teden znatno dvignili.

MEDNARODNA KRONIKA

USA. — Ameriška vlada ima poseben urad, ki nakupuje takozvane "Strateške surovine", to je uranij, petrolej, itd., v zelo velikih količinah. Največ zanimanja posveča ta urad sedaj severni in srednji Afriki. V Liberiji so Amerikanci ustanovili najmodernejša oporišča in gradijo moderne ceste in pristanišča.

SOVJETSKA ZVEZA. — Tudi sovjetska vlada pospešeno kupuje po svetu "strateške surovine". Ker sovjeti nimajo dolarjev, plačujejo vso robo s čistim zlatom. (Leta 1945 so sovjeti podpisali dogovor z US, da zlata ne bodo dajali na trg, ne da bi o tem obvestili druge podpisnike pogodbe). Ker se sedaj pojavljajo na trgu vedno večje količine zlata, napovedujejo, da bo cena zlata padla, kar bo spravilo v težave gospodarstvo vseh tistih držav, ki vrednost denarju še določajo po zalogi zlata.

KOLUMBIJA. — Vlada Kolumbije je poslala UNO protest zaradi procesa, ki ga je madžarska vlada izvedla proti kardinalu Mindszentyju. V protestu zahteva, da naj bo Madžarska zaradi tega procesa obtožena pred UNO.

ANGLIJA. — V Londonu so prepričani, da je stanje sovjetske industrije, ki pripravlja potrebščine za atomsko bombo, takšno, da Sovjetska zveza ne bo mogla izdelati svoje prve atomske bombe pred letom 1955.

USA. — Minister za mornarico, Sullivan je sporočil vladi, da so raziskovanja toliko napredovala, da bo mornarica USA imela v letu 1951 "atomske podmornice". Te podmornice bodo take, da bodo lahko preprečile sleherni poskus morske blokade USA. — V istem času bodo strokovnjaki končali priprave za izdelovanje umetnih planetov, ki bodo služili za oporišča letalskim silam v bodočih vojnah.

POLJSKA. — Bivši predsednik poljske vlade Mikolajczik je objavil v USA podatke o tem, kako poljska vlada preganja katoliško duhovništvo. Več stoletin duhovnikov je bilo aretiranih.

KITAJSKA. — Nacionalistične obia-

sti v Nankingu so objavile, da so komunistični poveljniki sporočili, da se bodo mirovna pogajanja začela v najkrajšem času.

GRČIJA. — Grški uporniki so v zadnjem času napadli več krajev ob jugoslovansko-grški meji. Vladne čete so napade odbile. Prav tako so posebni komunistični oddelki izvedli več sabotažnih dejanj in nekaj atentatov blizu Aten in v Atenah. Vlada pravi, da so to le slabotni poskusi kako dvigniti ugled uporniški vojski, ko je bil odstranjen poveljnik Markos in imenovan novi, Gusias. V nekaj tednih se bo položaj v Grčiji znatno zboljšal, tako pravi vlada. Medtem so komunisti že doživeli hud poraz pri Florini.

EKVADOR. — Dnevnik "El Comercio" ima v prestolnici Ekvadorja, v Quitu svojo lastno radijsko postajo. Ta je v nedeljo 13. febr. oddajala radijsko reportažo znane Wellsove knjige "Marsovc so napadli zemljo". Radijski poročevalci so prenesli vso stvar tako, da so poročali, kako so marsovc pravkar vdrli na zemljo in se izkrcali 20 km od Quita. Grozote tega napada so pripovedovali tako nazorno in podrobno, da so prebivalci, večina že v spalnih oblekah, bežali vsi prestrašeni iz svojih hiš in iskali skrivališč. — Ko so potem pojasnili, da je bila vse le "potegavščina" so bili ljudje tako užaljeni, da so napadli palačo lista, jo popolnoma razdejali in nato še vse skupaj zažgali. Pod pepelom so dosedaj našli štiri zoglelena trupla, mnogo pa je ranjenih, zlasti so ranjeni vsi tisti, ki so vsebino Wellsove knjige prenašali; zbežali so na streho pred razjarjenimi poslušalci in plameni so jih nato prisilili, da so skakali na cesto.

USA. — General Eisenhower je imel v New Yorku govor, v katerem je ostro napadel politiko Trumanove vlade, češ da preveč centralizira vse zadeve. Rekel je, da bo USA zapadla pod diktaturo demokratske stranke, ako se to nadaljuje.

Proslava Prešernove stoletnice smrti

V okvirju Društva Slovencev v Buenos Airesu so Igralska družina Narte Velikonja, Pisateljska družina France Balantič in Slov. pevski zbor Gallus priredili v nedeljo 13. t. m. skupno proslavo stoletnice smrti pesnika Franceta Prešerna v režiji J. Petriča.

Začetni nagovor je imel predsednik Društva Slovencev Miloš Stare. Poudarjal je našo tesno zvezo s Prešernom in njegovo pesmijo, z našo podobo pesnika in ono doma ter z lepo povezavo naših misli na "drago vas domačo", ki danes ni več srečna, zaključil pa z željo, naj se izpolni motto prireditve: "Vremena Kranjcem bodo se zjasnile".

Nato se je začel spored: Na enem samem filmsko igralskem traku v dramatskih prizorih, recitacijah in petju, s pomočjo bralca iz občinstva, vse to pa obdano s pesmim prilagajočo se glasbo izbranih svet. glasbenikov — podatki prerez Prešernove poezije.

Zamisel je uspela, dasi je zvočna spremljava dostikrat prepila vsem sicer dobro znani tekst. Z recitacijo za odrom "Vrba, srečna draga vas domača..." ob melodiji "Gor čez izaro" je bralec uvel občinstvo v prvo dobo Prešernove poezije, ta se je nato kot zaključeno dejanje dramatsko živahno prikazala na odru: Nova pisarija (dobra kreacija Pisarja), od Železne ceste (ženica odlična) in mladostne erotične ljubezni (kvartet je zapel Pod oknom). Nato je šla pot z zborom v Zdravico in pevčev obup ter alegorijo Elegije Slovincem in v misel na smrt. Središče je bil uvod v Krst, zadnji del pa Prešernova pesem Juliji z lepo uvedenim srečanjem v trnovski cerkvi ter s celotnim Sonetnim vencem, ki so ga recitali pesnik in zbor slov. deklet z deloma koreografskimi gibi. Vse prizore, ki jih je uvajal lektor, je vezala v enoto Prešernova osebnost, ki jo je v maski in besedi dobro podal Perharič, na katerem je slonel uspeh in teža večera. Bil je odličen, kjer je besedilo igral, slabši pa v branju, pri katerem se je čutila utrujenost spriču ogromnega teksta. Pokazalo pa se je, da je recitacija celotnega Sonetnega venca, četudi je s pestrimi prizori in zborna besedo podana, preutrudljiva za občinstvo. Zvočna spremljava je bila ponekod skladna s tekstom (Krst), pri Vencu pa je rajši slabila tekst. Zamisel sama je uspela in Slovenci v Buenos Airesu so se dostojno oddolžili spominu našega največjega pesnika.

USA. — V prestolnici ameriškega filma, v Hollywoodu, so imeli te dni zanimivo sodno razpravo. Na tej razpravi je sodnik takole odločil: "Tisti, ki v USA ne mara podati pismene izjave, da ni komunist, mora biti smatran za komunist". — Velika filmska podjetja namreč zahtevajo od svojih uslužbencev podpis take izjave, predno jih vzamejo v službo. Nekateri filmski igralci so podjetja tožili; sodišče se je odločilo v gornjem smislu.

JUGOSLAVIJA. — Sovjetski veleposlanik v Beogradu je Titovi vladi izročil odgovor na jugoslovansko protestno noto, češ da Jugoslavija ne bi bila smela biti izključena iz gospodarskega bloka vzhodnih držav. Sovjetska vlada izjavlja Titu, da bo pripuščena v blok tedaj, kadar se bo povrnil na pravo pot in se spet vključil v kominform.

SOVJETSKA ZVEZA. — V Moskvi so objavili izjavo, da so ruski raziskovalci odkrili — Južni tečaj. Zato bodo sovjeti zahtevali delež pri vseh bodočih odločitvah o Antarktidi.

DELO in SVET

PRILOGA SVOBODNE SLOVENIJE

FEBRUAR 1949

Gospodarska kriza v Franciji

Skozi vso povojno dobo Francija preživlja težke dni, dostikrat težje kot za časa sovražne zasedbe in borbe za svobodo. Jasen dokaz za to je, da se je od dne osvoboditve — v dobrih 4 letih — vlada kar trinajstkrat menjala.

Zdi se, da so Francozi "zgubili" glavo. Javno mnenje je največkrat slabo informirano. Verjame vsaki propagandi. Istočasno pa se posamezniki branijo sprejemati tudi najmanjše žrtve za obnovo. Vsak jih hoče naprtiti "drugemu". Ta "drugi" pa nihče noče biti. Na eni strani se v rokah maloštevilnih kopiči ogromno bogastvo. Na drugi strani pa je ogromna revščina množice, ki žele uživati enako kot maloštevilni bogataši. Ker je to nemogoče sovraštvo vedno narašča in išče pomočnikov za dosego cilja.

Revščino Francije nekateri prikrivajo, drugi pa jo naravnost nočejo videti. Vendar iz nekaterih časopisov svet lahko zve, da v jugozahodnih predelih Francije še danes ljudje žive v podzemnih brlogih.

Največja nevarnost za francosko gospodarstvo je razvrednotenje denarja.

Pregled cen kaže, da so se cene na debelo od leta 1938 do novembra 1947 zvišale za 1024 točk (osnova 100), cene na drobno pa so v istem razdobju narastle celo za 1336 točk. Plače nikakor niso dohitele te hitrosti in vidimo, da so se plače od leta 1938 povišale le za 600 točk v sorazmerju s cenami.

Iz tega se vidi, da je glavni vzrok razvrednotenja denarja gospodarsko neravnovesje. Vsaka utrditev vrednosti denarja je namreč nemogoča dokler ne bo popolnoma doseženo ravnovesje med plačami in razpoložljivimi gospodarskimi dobrinami.

Glavni vzroki gospodarskega neravnovesja so:

1) Neenakost med ponudbo in povprašanjem za najnujnejšimi življenjskimi potrebščinami, posebno pa zmanjšuje dejansko vrednost plač visoka prodajna cena kmečkih proizvodov in hrane sploh.

2) Neenakost med cenami kmečkih proizvodov samih, to je med uradnimi cenami in med cenami v prosti prodaji (črni borzi) in posebej neenakost med cenami kmečkih in industrijskih proizvodov.

3) Nesorazmerje med delavskimi plačami in dobički industrijskih podjetij.

4) Neenakost obrestovanja v podjetja naloženih glavnice (naložbe, ki so potrebne za zvišanje proizvodnje najnujnejših življenjskih predmetov so za podjetnike manj donosne).

5) Slaba razdelitev póklicev (zlasti je preveč državnega uradništva in malih trgovcev, katerih število je od leta 1938 narastlo za 400.000! Razpoložljivega blaga je pa danes manj, kot ga je bilo takrat.)

6) Neuporabnost mnogih važnih podjetij, zlasti električnih central, ki jih je vojna porušila, pa še niso obnovljene.

7) Pomanjkanje delovnih rok, posebej pa še delavoljnih rok.

8) Obnova dežele in vzdrževanje vojske sta glavni postavki državnega proračuna. Ker pa v njem dohodki ne krijejo stroškov, si država pomaga z izrednim tiskanjem denarja, kar povečuje

njegov obtok, istočasno pa zmanjšuje njegovo vrednost.

9) Poleg notranjega finančnega pomanjkljaja je visok tudi zunanji pomanjkljaj. Za njegovo kritje išče država posojil in pomoči. Ker uvoza ne more plačati v frankih, si mora pomagati s posojilom ameriških dolarjev.

10) Stavke, ki jih uprizarjajo komunisti so državo stale težke milijarde. Gospodarstveniki pravijo, da če se bodo stavke nadaljevale v dosedanjem obsegu tedaj bo delež, ki ga ima Francija pri Marshalovem načrtu komaj zadoščal za kritje škode, ki jo narodnemu gospodarstvu povzročijo stavke.

11) Stranke, ki so v vladi se ne morejo sporazumeti niti v najnujnejših gospodarskih rešitvah. Vsled tega sta propadla tudi oba poiskusa za izhod — Mayerjev in Rayneudov.

12) V vodstvu manjka ljudi s čutom odgovornosti in upoštevanjem npravnih načel. Številne denarne in upravne afe-re so zgovoren dokaz za to.

Popolnoma upravičeno lahko trdimo, da je vzrok francoske gospodarske krize — npravna kriza francoskega naroda.

Noč nad francoskim nebom pa vendar ni tako temna, da se ne bi videla nobena zvezda. Francoska krščanska delavska federacija in Zveza mladih katoliških podjetnikov, obe izven obstoječih političnih skupin, zavzemata stališče npravne obnove kot izhodiščne točke iz sedanjega stanja. Obe organizacije zelo živahno delujeta. V svoj program sta si dali vrnitev podjetij v zasebne roke, ker se podražavljenje le-teh ni obneslo. Zahtevata delavsko-podjetniško sodelova-

Smersu Rudolf:

Vajenec, pomočnik in mojster v Argentini

Delavska zakonodaja v Argentini se v mnogih ozirih loči od delavske zakonodaje, ki je veljala pri nas. Razvijala se je pač v drugih okoliščinah in drugih razmerah kot se je razvijala naša delavska zakonodaja. To velja tudi za vprašanja, ki jih nameravamo obdelati v tem članku in sicer so to vprašanja o vajencih, pomočnikih in mojstrih.

Po jugoslovanskem obrtnem zakonu je moral vsakdo, ki je hotel izvrševati kako obrt prehoditi dolgo pot od vajenca preko pomočnika do mojstra. Moral je biti nekaj let vajenec in obiskovati obrtno nadaljevalno šolo. Po končani učni dobi se je s pomočniškim izpitom povzpел stopnjo višje. Toda, če je hotel postati samostojen obrtnik je moral položiti še mojstrski izpit.

Kako pa je v tem pogledu v Argentini?

Argentinska delavska zakonodaja ima razna zakonita določila o delu mladoletnikov. O tem govori zlasti zakon št. 11.317 iz leta 1924 in razni dekreti. V teh zakonitih predpisih o delu mladoletnikov je nekako urejeno delo vajencev in pomočnikov, pa seveda na drug na-

Naše bogastvo

Nad nas, slovenske povojne emigrante, se je kakor plaz usula in zgrnila velika nesreča. Zgubili smo premoženje, položaje, prijatelje, svoje drage, upe in nade, domovino. Pa bi bilo povsem narobe sestati sedaj na svojo begunsko culo in radi nje same sebe smatrati za berače.

Kakor je bila lahko pomembna in boleča izguba tega, česar nas je usoda oropala, vendar nam je mogla vzeti le drugotni, manj važni, izven nas obstoječi del bogastva, nekako pritikline našega osnovnega kapitala.

Naše temeljno bogastvo nam je ostalo. To smo prav za prav mi sami; so naše npravne, kulturne, umske vrednote in sposobnosti; sta naša umska in telesna delavna sila, je ustvarjalni duh, tehnična sposobnost, prilagodljivost vtirenja v nove gospodarske panoge in končno naša ljubezen do dela.

Je to naš neizčrpen in neodtujljiv živ kapital. Ta je pri pravilnem vrednotenju stvari, tako po svoji ustvarjalni moči, kakor po svoji notranji vrednosti, daleč nad snovnim bogastvom, ki ostane mrtvo, neplodno, če ga žive človeške sile ne razgibljejo.

Tak je nauk Cerkev o lestvici pravilnega vrednotenja živega in mrtvega kapitala in je tudi edini v skladu z zdravno človeško pametjo.

Zmaterijalizirani svet se sicer v svoji usodni zablodi klanja pred golimi snovnimi vrednotami. Malikuje pred njimi in jim podreja žive ustvarjajoče človeške sile, a s tem krivično in pogubno prevrača npravni in naravni red. Je zato kriv divjega nereda v gospodarskem svetu, mrtviči harmoničen zdrav napredek in razcvit plodnih moči za občo blaginjo. Nakopičeno malikovanje bogastva se ne pretaka brez motenj v žilah občestva, jih ne krepi za novo ustvarjanje v veselju, in pušča ob strani pomanjkanje in revščino.

Če tako s silnicami nebeških vzvodov Cerkev in zdravega razuma postavimo temeljne granitne kamne gospodarskega reda v pravilno lego in na pravo mesto — smo ob vsej begunski revščini bogati.

Smo bistvena osnovna sila gospodarskega ustvarjanja in napredka. Kakršnokoli mesto nam je usoda dala, zmeraj je naše bogastvo tisto, ki po svoji preoblikovalni, ustvarjalni in gibalni moči, našo vlogo stavi na častno mesto. Z njo svet bogatimo. Gotovo je, da bomo svetu več dali, kakor pa od njega prejeli. Nismo torej mi njegov, on pa je naš dolžnik. Pravica upnika pa je, da pokonci nosi glavo.

Bodimo torej ponosni na našo ustvarjalno silo, ki je naše veliko bogastvo in — kvišku glave!

MEDVED

nje v podjetjih in s tem združeno udeležbo delavstva pri upravi, dobičku in kapitalu podjetij. Od političnih strank pa zahtevata naj ne iščejo lastnih koristi, ampak naj delajo na skupnih koristih francoskega naroda. Obe organizaciji štejeta zdaj že čez 700.000 članov. Razvoj dogodkov jima bo najbrže dal možnost uresničenja pripravljenih načrtov.

su nadaljevati tudi ljudskošolski študij. Zgoraj označena državna komisija more tem mladoletnikom na posebno prošnjo dovoliti, da smejo delati po 6 ur na dan oziroma 36 ur na teden. Mladoletniki od 16 do 18 leta starosti pa smejo delati po 6 ur na dan, oziroma 36 ur na teden, z dovoljenjem državne komisije pa po 8 ur na dan, oziroma 48 ur na teden.

Važna je razvrstitev mladoletnikov od 14 do 18 leta starosti. Ti mladoletniki se dele v tri kategorije: vajenec (aprendiz), mladoletni delavski pomočnik (menor ayudante obrero) in izučen mladoletnik (menor instruido).

Vajenci so tisti mladoletniki od 14 leta dalje, ki poleg svojega dela obiskujejo še razne tečaje za vajence.

Mladoletni delavski pomočnik (ki jih bomo mi na kratko imenovali "pomočniki") so oni mladoletniki, ki niso več dolžni obiskovati tečajev za vajence.

Izučeni mladoletniki pa so tisti mladoletniki, ki so dokončali kako strokovno šolo ali tečaj za vajence. Se jih smatra v pogledu dela za odrasle delavce z izjemo, da jim je do 18 leta starosti prepovedano nočno delo in delo v nezdravih ali moralno nevarnih obratih.

Obstojajo posebna določila o tečajih, tovarniških šolah in sploh o pouku, ki ga je treba nuditi mladoletnikom. Omenjene šole izdajajo nato spričevala o sposobnosti.

Iz vsega tega vidimo, da odloča mladoletnikova starost, koliko časa bo vajenec, oziroma pomočnik, oziroma izučen mladoletnik. Učna doba ni določena. Pomočniški izpiti v našem smislu niso predvideni.

Mladoletniki morajo imeti po-

(Nadaljevanje na 4. strani).

Milan Majnik:

“SLAMNITI VDOVCI”

Z nastankom slovenske emigracije iz druge svetovne vojne se je pojavilo vprašanje moških, ki so pred komunističnim preganjalcem morali pobegniti v inozemstvo, njih družine, njih žene z otroki, pa so ostale doma. Danes so potekla že skoro štiri leta od te nesrečne ločitve od svojih dragih in vendar še ni nikjer na vidiku rešitve tega, za stotine Slovencev v inozemstvu in v domovini, življenjskega vprašanja.

“Slamnati vdovci” in naše družine smo izpostavljeni veliki nevarnosti npravnega propada. Na drugi strani pa imaš danes kakih 90 odstotkov slovenskih “slamnatih vdovcev”, ki vse, kar zaslužijo pošljejo družini v domovino, od koder dan za dnevom prihajajo pisma, da ni kruha in, da ni ničesar razen stradanja. Vse dokler bo tako stanje trajalo, je gospodarski polom teh družin popoln.

Organizacija Združenih narodov je sprejela na zadnjem zasedanju “Listino o človeških pravicah”. Ena izmed teh pravic je — pravica do družinskega življenja. Sovjetski blok, Saudova Arabija in Južnoafriška umija — so glasovale proti! Toda vse druge države so glasovale za. V kulturnem svetu je tedaj tudi civilno-pravno priznanje, da imajo vsi ljudje — torej

(Nadaljevanje s 3. strani).
sebeno delavsko knjižico. Imajo pravico do 14 dnevne plačanega dopusta na leto in v tem času ne smejo opravljati nobenega drugega dela. V primeru nezgode in bolezni se smatra, da je tega kriv delodajalec. Mladoletnik sme biti zaposlen samo med 6 uro (poleti) oziroma 7 uro (pozimi) zjutraj in 20. uro zvečer.

Kaj pa ko mladoletništvo preneha?

Kakor smo rekli mladoletništvo preneha z 18 letom starosti. Tedaj postane mladoletnik odrasli delavec z vsemi pravicami in dolžnostmi odraslega delavca.

Kakšno pa je tedaj njegovo stališče v podjetju?

Delodajalec postavi nad 18 let starega delavca na tisto mesto v obratu, za katerega se mu zdi sposoben. Pri tem ne igra vse učenje, izpiti v šolah, obiskovanje tečajev, in podobno nobene vloge. V Argentini se je razvila praksa, da se v obrti izučeni nad 18 let starim delavcem dajejo naslednji naslovi: polmojster (medio oficial), na predajoči polmojster (medio oficial adelantado) in mojster (oficial). Za pridobitev teh naslovov pa niso predvidene nobene učne dobe in nobeni izpiti. Delodajalec sam daje te naslove in tem naslovom primerne plače svojim delavcem v obrti.

Argentinska zakonodaja tudi ne pozna mojstrskih izpitov. Kdo se čuti sposobnega sme začeti z obrtjo, sme odpreti delavnico. Usposobljenost se zahteva samo v gotovih primerih n. pr.: pri visokih gradnjah.

V Argentini velja sposobnost za resnično znanje. Izpiti, učne dobe, izpričevala, dekreti so tukaj — v naprotju s prakso v Evropi — skoraj brez pomena.

tudi „slamnati vdovci”, begunci iz druge svetovne vojne, ki imajo svoje družine v domovinah — pravico do družinskega življenja. Povsem razumljivo je, da je pravica do družinskega življenja obsežna tudi v božjih in npravnih postavah.

Pa boste dejali, da je obzorje temno, da možnosti rešitve tega usodnega vprašanja ni. Rad priznam, da so možnosti rešitve majhne, toda mnenja sem, da ni res, da jih ne bi bilo. Res je le, da se doslej v rešitev tega vprašanja ni nič napravilo.

Ko sta Čile in Sovjetska zveza pretrgali medsebojne diplomatske zveze, se je pojavilo vprašanje izselitve snahe čilskega poslanika v Moskvi. Njegov sin se je namreč medtem v Rusiji poročil z rusko državljanko. Sovjeti so zabranili njen odhod iz države. Začasno so vprašanje rešili tako, da je tudi poslanikov sin ostal v Rusiji. Čilska vlada pa je nemudoma vložila pritožbo na Organizacijo združenih narodov... Res je sicer, da ni dosegla nikakega uspeha. Toda nekaj je pa le storila, kar mi nikdar nismo — najvišji svetovni forum je opozorila na kršenje človeških pravic v Sovjetiji.

V Parizu obstoji Svetovna družinska internacionala. Gotovo je to pristojen Forum za obravnavanje tega vprašanja. V večini držav zapadnega sveta, tudi v Argentini obstoje družinske organizacije, ki so članice te Svetovne družinske internacionale. Tudi one o vprašanju zopetne združitve razkropljenih družin beguncev iz druge svetovne vojne niso bile zainteresirane in zaprosene za posredovanje.

Za široki zunanji svet ta problem takorekoč ne obstoja, ker se

je vse doslej o njem previdno molčalo, največ radi tega, da se preganjanje teh družin v državah vzhodne Evrope na splošno in v Jugoslaviji še posebej, ne bi povečalo. Toda naprej molčati bi bilo greh. Trpljenje naših dragih v domovini je itak že doseglo višek, stopnjo, v kateri žrtev reagira brez ozira na posledice. Dokaz: Ko so pred kratkim po Dolenjskem zbirali komunistični oblastniki naslove “izdajalcev”, ki so “zbežali” v Argentino, tedaj so jih naši sorodniki tam sprejemali zelo neprijazno. Dejali so jim: “Kaj vam gre za te naslove, saj zanje vsak otrok ve. Vi, vi nam dajte naslove onih 12.000, za katere lažete, da so še vedno živi!” Iz tega bi posnel, da je položaj med našimi dragimi v domovini in med tamošnjimi oblastniki več ali manj tak, kakor je bil med vojno med nami in okupatorjem — borba na življenje in smrt.

Zdi se mi napačno še nadalje pustiti vnaprej zadevo. Pristopiti je treba k delu, da se za stvar zavzame svetovni tisk, da se vprašanje postavi pred Organizacijo Združenih narodov, zainteresirati za stvar Argentinsko družinsko zvezo in Svetovno družinsko internacionalo in storiti sploh vse, kar je storiti mogoče.

Zdaj pa nastopi tisto važno vprašanje: Kdo bo pa to napravil? Odgovor je enostaven: Nihče, ako mi sami ne bomo! S čakanjem, kaj bodo drugi za nas napravili smo prišli že dosti daleč. Zdaj mora biti tega konec. Mi sami, mi “slamnati vdovci”, najbolj zainteresirani na rešitvi tega vprašanja, moramo pristopiti k delu, da naše družine pridejo za nami! To je edina pot do uspeha.

Zapisal sem že, da je obzorje temno, da je upanja za srečno rešitev tega vprašanja malo. Toda to naj nas ne plaši! Storit to, kar moremo, je po mojem mnenju kljub temu naša dolžnost!

SOCIALNI NAPORI

Uprava Marshallovega plana bo povečala nakup v južnoameriških državah. Gre za vsoto 147 milijonov dolarjev, ki naj bo izrabljena do konca tega leta.

Jugoslovanski izseljenci v Argentini so poslali v domovino ogromno pomoč. O njeni višini so bili v Beogradu objavljeni naslednji podatki: Od januarja do septembra 1948 je bilo poslano iz Argentine v Jugoslavijo 76.144 dolarjev. V letih 1947 in 1948 je bilo posebej poslano za obnovo 195.535 Pesov. V vsem času od konca vojne do 1. septembra 1948 pa je bilo posebej poslanega v Jugoslavijo blaga za 2.500.000 Pesov. Ti podatki pa so še pomanjkljivi, kajti dejanska pomoč je bila še večja.

Roosevelt ni nikdar šel tako daleč! Tako so komentirali v Franciji novi Trumanov predsedniški načrt. Predsedniški načrt se odlikuje zlasti po novih gospodarskih in socialnih ukrepih. “Truman je svojim volilcem obljubil priti na luno”, piše komunistično glasilo “Humanite”. Listi drugih svetovnih nazorov pa so mnenja, da bo Truman imel dosti moči, da bo svoje obljube tudi oživotvoril.

Svetovna sindikalna zveza se bo razdelila na dva dela. V dosedanem vodstvu se je posrečilo komunistom dobiti popolno premoč. S tem pa poleg drugih manjših delavskih organizacij včlanje-

nih v to svetovno zvezo nista zadovoljni severoameriški organizaciji AFL in CIO ter angleška Trade Union. Te tri organizacije so vzele v svojo roko pobudo za ustanovitev nove samostojne svetovne sindikalne zveze — brez komunistov.

Vladno sodelovanje s privatno pobudo bo potrebno za nadaljevanje gospodarskega napredka brez primere, je izjavil Truman pred USA kongresom. Istočasno je dejal, da je samo to pot, da se tudi vnaprej vzdrži v USA splošno ljudsko blagostanje, ki je vladalo v letu 1948.

“Francozi ne smemo spati ob Marshalovemu planu, kakor smo nekaj spali ob Maginotovi črti”, je dejal bivši minister Paul Reynaud v razpravi o preračunu za leto 1949 v francoski narodni skupščini. Priznal je vladi njene pravilne napore za zmanjšanje stroškov državne uprave, toda to ga ni oviralo, da ne bi nasprotoval tistim točkam proračuna za leto 1949, ki po njegovem mnenju ne odgovarjajo dejanskim gospodarskim možnostim francoskega naroda.

“Anglija rabi trgovske stike z gospodarsko tako močnimi državami, kot je Argentina”, je izjavil Sir Stafford Cripps, angleški zakladni mojster. Dejal je, da se zanese v moč argentinske valute, ker le-ta temelji, ne samo na

Delavska strokovna organizacija v Jugoslaviji — sužnja režima

V predvojni Jugoslaviji so maršksisti najbolj povdarjali svobodo delavskih strokovnih organizacij in se povsod izjavljali za pluralni sindikalni sistem. Vsak ukrep oblasti proti komunističnim hujšakcem, ki so se skrivali pod naslovom “Strokovne komisije za Slovenijo” in njej priključenih organizacij, je bil že atentat na svobodo sindikalizma in delavske pravice.

Med revolucijo 1941—1945 so pa komunisti kar naenkrat pozabili, kar so pred vojno, v opoziciji opetovano povdarjali. S komunističnimi strokovničarji in s pomočjo nekaterih, ki so se udinjali komunistični službi (Tone Fajfar, Joško Rozman, France Drenovec itd) so ustanovili “Enotne sindikate delavcev in nameščencev”, kot edino sindikalno organizacijo in izključno predstavnicu vsega delavstva. To je bilo še v gozdovih. Praktično poslovati pa je pričela v maju 1945, ko je prevzela od okupatorja uničene in izmaličene slovenske delavske ustanove.

Strokovničarstvo je v sedanji Jugoslaviji strogo centralizirano. V Beogradu deluje vsemogočna “Zveza enotnih sindikatov delavcev in nameščencev Jugoslavije”. Ta daje ukaze za delo ostalim republikanskim zvezam in te na svojem področju sindikatom posameznih strok. Na ustanavljanje sindikatov izven “Enotnih” ni misliti, ker se vsak tozadeven pokušaj smatra za zločin proti delavstvu in ljudski oblasti.

Članstvo v sindikatih je obvezno (Nadaljevanje na 5. strani).

zlatu, temveč tudi na bogatih kmečkih pridelkih, prevoznih podjetjih, rastočih industrijah, petrolejskih vrelih in drugih rudninah.

Kruppove tovarne bodo uničili? Tako so odločile britanske zasedbene oblasti v Essenu. Delavski voditelji Kruppovih tovarn so protestirali in so zahtevali, da se te tovarne predelajo za mirnodobsko proizvodnjo.

Industrijsko izkoriščanje Porurja je bilo urejeno s posebnim pravilnikom. Ta pravilnik je bil posledica posebnega sporazuma med zahodno zavezniškimi velesilami ter Beneluxom. Na posebno zahtevo Francije in Beneluxa je bila vsa proizvodnja Porurja usmerjena v miroljubne svrhe.

Tisoč milijonov dolarjev je znašal izmenjalni promet med državami Marshalovega plana in sovjetskimi satelitskimi državami, je objavil Arthur M. Cox, upravnik organizacije Marshalovega plana. Mišljeno je razdoblje med 31. marcem 1948 in istim dnevom 1949. Do leta 1952., ko bo Marshalov plan končan, pa bo ista izmenjava znašala 3 tisoč milijonov dolarjev, ako seveda ne pride do kakih nepredvidenih dogodkov.

Povečanje japonske proizvodnje. Ameriške zasedbene oblasti so v Tokio sklicale predstavnike japonskih delavskih in podjetniških organizacij, da z njimi razpravljajo o povečanju proizvodnje in o hitrem reševanju delovnih sporov.

Povišanje plač v Severni Ameriki. Državni tajnik za delo USA Maurice Tobin je predložil kongresu predlog za povišanje delavskih plač v višini 0.40 do 0.70 dolarja na uro.

(Nadaljevanje s 4. strani).

Razlika med delavsko plačo v SSSR in USA

Statistike pokažejo marsikaj, kar je nemogoče povedati v dolgih člankih. Zato so statistike postale življenjska potreba sodobnega človeka.

Oglejmo si tedaj statistično koliko ur rabi sovjetski delavec za nakup najpotrebnejših življenjskih potrebščin in koliko ur je treba delati za nakup istih severoameriškega delavcu. Podatki so uradni in točni in se nanašajo na kupno moč delavske plače v decembru 1947.

Za nakup	Mora delati			
	sovjetski delavec		ameriški delavec	
	ur	minut	ur	minut
Pol kilograma belega kruha	1	10	—	7.5
Pol kilograma sladkorja	2	34	—	5.5
Pol kilograma mesa	5	15	—	34.5
Pol kilograma kuhanega masla	10	42	—	48.5
Liter mleka	1	18	—	10
Kos pralnega mila	2	10	—	5
20 cigaret	2	4	—	9
Obleka iz bombaža	31	51	2	22
Moška volnena obleka	580	15	25	20
Par moških usnjenih čevljev	104	30	7	15
Par nogavic iz bombaža	2	54	—	15.5

MIRKA BALANTIČ:

SREČANJE S SLUŽKINJO

Nisem hotela pisati sama od sebe. Bala sem se, da ta ali oni važen pojav v življenju slovenske služkinje v svetu izpustim ali iz napačne strani zagrabim. Zato sem se napotila iskat Polonco, prijateljico še iz Ljubljane, agilno članico Poselske zveze in — odkar jo poznam — služkinjo. Ona bo služkinjsko vprašanje pač zadosti poznala. Ona naj izpregovori o sončnih in senčnih straneh njenega poklica.

Dobila sem jo na naslovu, ki mi ga je dal gospod, ki ji je službo posredoval, toda več kot za pozdrav tam ni bilo časa. Dogovorili sva se samo kdaj se sestaneva. Čakati je bilo treba 14 dni — kajti Polonca je prosta samo vsako tretjo nedeljo popoldne od treh do osmih. Meni je bilo vsled tega žal, da sem ji ukradla to edino priliko za njeno lastno razvedrilo; Polonci pa nič. Dejala je, da je v Ljubljani nešteto nedeljskih popoldnevov žrtvovala za pomoč svojim sovrstnicam in, da je isto pripravljena tudi tu, z edino željo, da bi bilo od tega kaj koristi. Po tem zagotovilu sem ji pričela takoj staviti vprašanja; ona pa mi je odgovarjala.

“Polonca, ali se ti zdi, da so delovni pogoji za služkinje tu hujši ali boljši kot so bili v Ljubljani ali v Rimu?”

“Plača služkinje tu je nekaj boljša, kot je bila pred vojno pri nas doma in tudi boljša, kakor je bila v prvih povojnih letih v Italiji. To bi veljalo za nekako povprečje, kajti dobiš tudi slabše, kakor razumljivo tudi boljše plače. Povprečno plačo jaz računam na 110 Pesov. To plačo potem še izboljša obvezna ginalda (13. plača op. uredništva). Tako, da v splošnem lahko rečemo, da je plača boljša, kakor v mestih,

Pred sto leti je bil slovenski kmet rešen tlake, tujega gospoda in njegovega valpta. Danes pa na tlako tujemu gospodu, pod bičem njegovega valpta obsojen slovenski četrti stan — delavstvo. Valpti so bili vzgojeni iz delavskih vrst samih in “janičarji so hujši od Turka”!

V srcih delavstva v trpeči domovini pa kljub vsemu temu raste in se veča vnema za idejo, ki so nam jo dali naši veliki socialni učitelji. S pomočjo te ideje delavstvo Slovenije vztraja in pričakuje dne, ko bo konec tlake in suženjstva ter pričakuje dobo socialnega miru in pravičnosti.

—ta—

v teh desetih tudi dva primera, da gresta lahko služkinji k maši vsak dan. Glede npravnosti je prilično enako. Mišlim, da se ne zmotim mnogo, če rečem, da v nad polovico primerih dekle tudi zapeljujejo. Pa tudi tu je slovensko dekle pokazalo svojo odločnost. Vem za primer, ko je nemudoma vzela kovčeg in odšla. Nikogar svojih ni imela tu, pa vendar je s pomočjo drugih naših v par dneh dobila novo službo. V splošnem lahko rečem, da živa vera in molitev našim dekletom pomagata, da vzdrže. Od vseh deklet, ki so zaupale v Boga in Marijino pomoč, še za nobeno ne vem, da bi se bila izgubila”.

“Katera pa misliš Polonca, da so najvažnejša vprašanja slovenskih služkinj v Buenos Airesu?”

“Najvažnejše izmed vseh je njih osamelost. Če si samo mene predstavljaj, da po tri tedne ne vidim svojega človeka! Sledi ji apatičnost od vsega, kateri prav tako nekatere zapadajo, ker so tu same brez staršev, ker so jim bili pobiti bratje in sestre, zaročenci ali kdo drug njih bližjih. Nemoreš si sama pomagati, ker nikdar nisi prosta ali pa, kot je primer pri meni, ne znaš jezika. Ohranitev vere in poštenosti in končno skrb za bodočnost. Saj tudi jaz ne mislim ostati do smrti služkinja.”

“Kaj pa misliš, da bi se dalo praktično tu napraviti v dobrobit in varstvo slovenskih služkinj tu in kako naj bi se to izpeljalo?”

“V njih zaščito mislim, da bi morale imeti kako društvo, Kolodvorski misijon ali vsaj nekega skupnega popolnoma zanesljivega človeka. Tam naj bi se zbirali podatki, kje so službe na razpolago in po možnosti tudi, kakšne so tiste službe. Tam naj bi tudi vsaka služkinja, ki bi bila iz utemeljenih razlogov prisiljena nenadoma zapustiti službo, našla vsaj začasen izhod: stanovanje in hrano, ki bi jo seveda primerno plačala. Tam naj bi bil za tiste, ki ne znajo kasteljansko na razpolago tudi tolmač, ki bi v primeru potrebe iskal na sindikatu zaščito za dotično služkinjo. — Kar se tiče naše osamelosti, pa bilo zelo prav, če bi se našel na razpolago kak prostor, kjer bi se v nedeljah popoldne zbrale tiste služkinje, ki so to nedeljo prosto in nimajo kakih drugih potov. Marsikaj koristnega bi se ob takih prilikah lahko pogovorile. Morda bi ob taki priliki prišel mednje tudi slovenski duhovnik in morda še kdo, ki bi jim raztolmačil kaj iz argentinske socialne zaščite za služkinje. Vem, da je tu hudo organizirati kaj takega radi oddaljenosti, pa morda bi se ob dobri volji le dalo kaj napraviti. Časopis sicer rade čitamo, toda osebnih stikov nadoknaditi ne more. — Važno je nadalje, da bi se nekdo zavzel za tiste služkinje, ki hočejo iti na delo v tovarne, pa zdaj vsled stalne zaposlenosti ne morejo iskati niti službe niti stanovanja. Ako pa službo enostavno puste, pa v medčasu nimajo kam iti. — Vse to pa se da napraviti le z veliko dobro voljo in ne brez žrtev. Za te pa je smisel začel minevati, tudi med nami! — Zato mislim, da je zaenkrat od naše ljubljene slovenske skupnosti mogoče dobiti samo časopise, ki pa naj bi posvečali sem in tja kak članek tudi našemu vprašanju. Me same pa moramo biti ena drugi kot sestre. Ena drugi moramo pomagati v težavah, ena drugi svetovati, ena drugo tolažiti in celo ena drugo ljubiti. Tako bo po tesnih medsebojnih vezeh samo od sebe prišlo do izvedbe prej omenjenih stvari, ki bodo slovenskim služkinjam tu v veliko korist.”

Iz bojišč malega človeka v Argentini

Spor med lastniki "Frigorificov" in njih delavci se nadaljuje. Delavce zaposlene v nezdravih obratih, katerim podjetniki nočejo oskrbeti potrebnih higijskih naprav, je zdaj podprlo celotno delavstvo hladilnic mesa in velikih klavnice. Izraz te podpore celotnega delavstva je bila polurna protestna stavka dne 25. januarja.

Kovinarski dodatek 25 odstotkov je bil na ponovno intervencijo Union Metalurgica Obrera izplačan 15. januarja. Zlasti v malih podjetjih so se opazile težnje podjetnikov, da izplačilo obidejo oziroma zmanjšajo s tem, da svojemu delavstvu ne priznajo kvalifikacij, ki jih je imelo doslej.

Delavci na Quinta-h zahtevajo povišanje plač za 80 odstotkov. V teku so tozadevne razprave z lastniki quint.

Združeni sindikati državnega petroleja so imeli svoj 3. kongres. Ob tej priliki so poverili svojemu tajništvu nalogo, da izposluje natančen predpis, katera ozemlja in kateri obrati so za delo nezdravi. Poleg tega je bil na tem kongresu sprejet osnutek novega pokojninskega zavarovanja.

Nekaj važnih izboljšav so bili deležni lesni delavci. Z veljavnostjo za vso državo je bilo določeno, da mora biti ženska delavka deležna iste plače kot moški, kadar izvršuje z njim enako delo. Nekateri novi predpisi pa so bili izdani tudi glede akordnega dela.

Še več novih draginskih poviškov. V poganjanjih za priznanje izrednih dra-

ginskih doklad ali pa že pred njih zaključkom se nahajajo železničarji, vinarški delavci, sladkorni delavci, sadni delavci in mesarji.

Narodna Banka je ponudila zemljo poljedeljskim delavcem. V pošteve so prišli poljedeljski delavci treh provinc in sicer Buenos Airesa (kolonija Rincon del Carpincho), Cordoba (kolonija La Flora) in Santa Fe (kolonija San Justo). Odkupna cena je bila ugodna in odplačevanje vsestransko olajšano.

Izplačevanje na račun delavskega sodelovanja pri podjetju je glasom tozadevnega sporazuma s prometnim tajništvom začela izplačevati narodna družba "17. oktober". V njeni posesti so avtobusi, ki vozijo iz Plaza Miserere v Lujan. V decembru 1948. je bilo med obojbe razdeljenega 50 odstotkov v prejšnjem mesecu doseženega zneska posebnega za to določenega sklada.

"Spačenje obraza se smatra za obratno nezgodo". Tako je razsodilo apelacijsko sodišče v sporni zadevi Susana Cabral proti Compania de Seguros La Mercantil Andina. Splošno se je doslej v mednarodni delovni zakonodaji smatralo, da se za obratno nezgodo, ki daje pravico do odškodnine, smatra samo nezgoda, katere posledica je zmanjšanje delovne sposobnosti. Tega mnenja so bila tudi argentinska nižja sodišča. Apelacija pa se je postavila na stališče, da spačeni obraz tožilko omejuje v pridobivanju boljših službenih mest in je obsodila družbo na plačilo odškodnine.

Los Derechos del Trabajador

— DELAVČEVE PRAVICE

(Proglashene od Predsednika argentinske republike generala JUANA D. PERON-a dne 24. februarja 1947.)

I. — Pravica do dela. Delo je neobhodno potrebno sredstvo za zadovoljitev duhovnih in gmotnih potreb človeka in družbe, je osnova vseh napredkov civilizacije in podlaga splošnega zadovoljstva. Iz tega sledi, da mora biti pravica do dela od družbe protežirana, uvaževana s častjo, ki ji pripada in, da mora družba preskrbeti delo vsakemu, ki ga potrebuje.

II. — Pravica do pravičnega povračila. Ker so bogastvo, rente in obresti kapitala izključna posledica človeškega dela, mora občestvo organizirati in urediti pota proizvodnje v taki obliki, ki delavcu omogoči in jamči moralno in gmotno povračilo za delo v taki višini, ki bo zagotovila njegove življenjske potrebe in, ki bo v ravnotežju z doseženimi uspehi in porabljenimi silami.

III. — Pravica do usposabljanja. Zboljšanje človekovega položaja in prevlada duševnih vrednosti narekujejo potrebo pospeševanja dviga kulture in strokovne usposobljenosti. Zato se mora poskrbeti, da se vsi nadarjeni ljudje lahko usmerijo v odgovarjajoče jim smeri znanja. Naloga družbe je vzporedno napore posameznikov, razdeljujoč sredstva tako, da vsak človek lahko v enaki meri izkoristi pravico do učenja in izpopolnjevanja.

IV. — Pravica do primernih delovnih prilik. Obzir, dolžen človeškemu bitju, važnost, ki jo delo kot socialna sila izvršuje in obojestranski obzir med udeleženi čini proizvojnje, posvečujejo pravico posameznikov, da zahtevajo primerne in pravične prilike za izvrševanje svojega dela; družbi pa dajejo dolžnost, da s strogim nadzorstvom bdi nad zapovedmi, ki sestavljajo in urejajo proizvodnjo.

V. — Pravica do ohranitve zdravja.

Skrbstvo nad telesnim in npravnim zdravjem posameznika mora biti, prva skrb družbe. Nadzorstvo, da obsega delovno področje varnostne in zdravstvene naprave, da ne presega normalnih zmognosti dela in, da z zadostnim počitkom omogoči dolžno priložnost povračila sil, pripada družbi.

VI. — Pravica do blagostanja. Delavci imajo pravico do blagostanja, katerega najmanjše zahteve so: da posedujejo bivališče, oblačila, da imajo primerne prehrano, da lahko brez skrbi zadostne svojim potrebam in potrebam svoje družine in sicer v obliki, da bodo lahko delali z zadovoljstvom, počivali brez skrbi in uživali od časa do časa duševne in gmotne užitke. Vse to narekuje socialno potrebo zvišati življenjski nivo in nivo dela z neposrednimi in posrednimi posežki, ki jih dovoljuje gospodarski razvoj.

VII. — Pravica do socialnega zavarovanja. Pravica posameznikov, da so zavarovani za primer zmanjšanja, prekinitve ali izgube delovne zmognosti, nalaga družbi dolžnost, da od svoje strani poskrbi za odgovarjajoče podpore, ali, da ustanovi organizacije za obvezno podporo, namenjeno eno in drugo za kritje ali dopolnjevanje nezadostnih ali nemožnih prilik življenjskih dob ali tistih, ki so žrtve nesreč, katere izhajajo iz morebitnih tveganj.

VIII. — Pravica do družinskega zavarovanja. Družinska zaščita odgovarja življenjskemu poslanstvu posameznika, ker njegova najbolj izbrana in prisrčna čuvstva pripadajo družini. Zaradi tega mora biti ves trud, ki teži k družinskemu blagostanju spoštovan in od občestva prvenstveno upoštevan, ker je najznačilnejše sredstvo za pospeševanje zboljšanja človeškega rodu in, ker utrjuje duhovna in naravna načela, katere sestavljajo bistvo družabnega sožitja.

MILAN MAJNIK:

ČLOVEČANSKI KAPITALIZEM?

Druga svetovna vojna je pospešila razvoj svetovnih družabnih redov. Dogodki pred, med in po tej vojni so nasilno prevrnili dotdanje sisteme in s še večjo nasilnostjo začeli utirati pot novim, prizadetim državam dotlej nepoznamim. Pred vojno fašizem, po vojni pa komunizem sta oholo dvignila svoje zastave in skokoma izvajala drzne reforme. Oba sta napovedala vojno kapitalizmu. Oba sta prepričana, da jima je uspelo v svojih lastnih državah kapitalizem premagati. Pa ji ma ga ni! Dosegla sta samo, da je bil red zasebnega kapitalizma spremenjen v red državnega kapitalizma, in nič več! Uspelo pa jima je nekaj drugega: Mišljenje vsega delujočega sveta sta obrnila proti kapitalizmu! Njuno nasilje je tedaj pospešilo razvoj miselnosti delovnih množic v smer, kjer jo je hotelo imeti tudi krščanstvo, le, da bi jo ono z dokazovanjem in ljubeznijo še dolga desetletja ne bi doseglo.

Miselnost delujočih se je razvijala v delavnost in Anglija je morala spremeniti svoj družabni red, Francija po krčevitih odporih mora popuščati korak za korakom, Italija ji sledi, Nemčija pod nadzorstvom velesil v tem razvoju nič ne pomeni — evropskemu kapitalizmu bije zadnja ura! Oči kapitalistov v Evropi so se ozrle po naslednji rešilni bilki — Ameriki. Tu novi sistemi še niso dosegli posebnih uspehov. Posebej pa so z vero v nadaljevanje kapitalistične dobe ozirajo v — Združene države severoameriške. Tam doslej zakonitih ukrepov proti kapitalizmu še ni bilo izvedenih. Delavske pravice so se sicer ogromno izboljšale, toda to je bila samo logična posledica strokovničarske borbe delavskih sindikatov. Pa tudi Zedinjene države odpovedujejo. Truman je zmagal pri zadnjih volitvah z delavskimi glasovi in bo v zvestobi svojemu volilnemu programu moral izvršiti važne spremembe, katerih se kapitalizem ne more veseliti. Razvoj bo šel svojo pot naprej.

Pa že celo desetletje nazaj moramo beležiti še važnejše dejstvo. Severoameriški kapitalisti so sami spoznali, da se kapitalizmu majo tla pod nogami. Že celo desetletje to javno priznavajo. Najprej so skušali posamezniki uvesti v svoja podjetja "človečanski kapitalizem". Tem poskusom so sledili skupni, organizirani. V povojni

IX. — Pravica do gmotnega izboljšanja. Možnost gmotnega izboljšanja daje naravno vzpodbudo za proizvodno sposobnost in za trud, da se ista prekorači, radi česar mora družba podpirati in prvenstveno upoštevati pobude posameznikov in urejati ustanovitev in uporabo kapitalov, v kolikor ti sestavljajo aktivne činilce proizvodnje in prispevajo k splošnemu napredku.

X. — Pravica do strokovne zaščite. Pravica do svobodnega združevanja in soudeležbe v drugih dopustnih delavnostih, ki so usmerjene k obrambi delavčevih koristi, sestavljata bistvene pravice delavcev, katere mora družba spoštovati in ščititi s tem, da zavaruje njih svobodno izvrševanje in, da zatre vsa dejanja, katera bi mogla to otežkočiti ali preprečiti.

dobi so ti poskusi zavzeli že tak obseg, da se lahko predvideva, da severoameriškega kapitalizma ne bo treba ubiti, kakor je bilo treba evropskega, ker bo — umrl naravne smrti. Stojimo pa v Združenih državah pred novo pojavo — "človečanskega kapitalizma" v širšem obsegu.

Razumljivo je. Kapitalizem se upira smrti. Pa je našel izhod. Predruženje imena in silom prilik — tudi posameznih metod. "Človečanski kapitalizem" hoče, kakor je nedavno govoril eden njegovih najvidnejših predstavnikov Morris Sayre: Razmerje med podjetniki in delavci postaviti na temelje krščanske ljubezni! V tem znamenju hoče delavcu nuditi neko relativno stalnost v službi, starejšim delavcem nuditi lažje delo, povečati možnost delavskega napredovanja vslužbi z ustvarjanjem novih delovnih "sarž" in kratko, po lastni izjavi Morris Sayre-ja: "Človeški činitelj v vseh podjetjih, velikih in malih, postaviti na prvo mesto".

Res je, da je do gibanja "človečanskega kapitalizma" prišlo samo po nujni sili svetovnega razvoja, v katerem je zapisana smrt njegovega očeta. Toda na drugi strani je tudi res, da ima gibanje v sebi nekaj zdravih načel, katerih izvedba bo prizadetemu delavstvu gotovo nudila velike izboljšave v neenaki tekmi. Toda — osnova je zgrešena!

Osnova novega družabnega reda mora biti krščanska pravičnost! Krščanska ljubezen je v tem primeru premalo. Delavec ne more biti deležen miloščine, ki mu jo je podjetnik dal — iz ljubezni. Delavec mora biti deležen pravične plače in pravičnih delovnih pogojev. O pravičnosti pa zgovorne izjave predstavnikov "človečanskega kapitalizma" molče.

S krpanjem starega reda ni mogoče doseči novega reda! Zato "človečanski kapitalizem" ne bo nikak nov red, temveč samo posmrtni podaljšek kapitalističnega. Nočemo s tem prorokovati, toda mnenja smo, da bi taka doba "človečanskega kapitalizma" v Združenih državah značila samo prehod v neko trajnejšo ureditev, če bo svet vztrajal v skrajnostih v komunistično, če pa bo svet — tudi svet tehnike in trgovstva — začel iskati svoje lastno ravnotežje, pa v stanovskega.

IZ DELUJOČEGA SVETA

Kot najboljši časnikar na svetu slovi Walter Crawford Howey. V zadnjem času je dosegel pač edinstven uspeh:

Ravnatelj časopisne družbe "Herald-American" ga je poslal v Chicago z nalogo, da tamkajšnje družbeno časopisje, ki je zašlo v mrtvilo, spet poživi. Howey se je vrgel na vprašanje stanovanjske stiske. Poiskal je kakih 7 let staro deklico, ki vsled pomanjkanja stanovanj še nikdar ni spala na postelji. Napisal je nekaj člankov in ob javil nekaj slik te deklice. Odmev njegovega prizadevanja je bil silen. Celo sam generalni ravnatelj "Herald-American" Hearst je poslal Howeyu 10.000 dolarjev in brzojav naslednje vsebine: "Kupite tej deklici lastno hišo. Njena usoda me je pretresla v dno duše."

Novice iz Slovenije

TITOVCI V ZADREGI

Titovi komunisti so v svoji vnemi hoteli že v prvih dveh letih ubiti vso privatno gospodarsko iniciativnost ter jo vključiti v komunistični "zadružni sektor". Svojo namero so tudi izvršili. Vsem privatnim obrtnikom in trgovcem so pobrali obrtna dovoljenja ali jih pa z odmero tako visokih davščin, ki jih niso zmogli, prisilili, da so se "prostovoljno odrekli nadaljnemu izvrševanju svoje obrti". Kakor vse ostalo komunistično gospodarstvo je na celi črti odpovedal tudi "zadružni sektor". Da bi se kom. vlada rešila iz težke zagate, je Marinko poklical k sebi predstavnik obrtnikov ter se je pred njimi opravičeval, češ, da so nekateri nižji organi delali napake glede zasebnih obrtnikov, ker so nepravilno zlasti v Ljubljani odvzemali obrtna dovoljenja, kar da sedaj popravljajo. Poudarjal je tudi načelo "prostovoljnosti" pri vključevanju zasebnih obrtnikov v drž. zadružni sektor. Po njegovi izjavi tudi petletka ne predvideva tozadnjih sprememb.

KRITIKA STANOVALCEV V LJB. KOMUNISTIČNIH STANOVANJSKIH BLOKIH

V Ljubljani so komunisti postavili več novih stanovanjskih blokov. V njih so stanovanjski prostori urejeni po komunističnem načinu življenja. Tako v posameznih družinskih stanovanjih ni več kuhinj, ker se morajo vsi ljudje hraniti "v kolektivu", v skupni obednici. V take stanovanjske bloke so titovci poslali svoje zaslužne komuniste. Ti so po stanovanjih gospodarili tako, da se je sedaj nadnje spravil sam komunistični tisk, ter jim očita, da v stanovanjih postopajo tako, kakor da bi bili absolutni gospodarji. Tako režejo odprtine v kletnih vratih, postavljajo štedilnike in peči na neprimerna mesta, prebijajo stene, pregrajujejo na svojo pest sta-

novanja, balkonske ograje so pa že čisto razmajali.

NOVA ŽEL. NESREČA V TITOVINI

Med postajama Rihemberk in Štanjel je nedavno iztiril tovorni vlak in zgrmel v 15 m globok prepad. Pri tem so se vnele bencinske cisterne in je nastal velik požar. Strojvodja in kurjač sta bila mrtva, štirje pa ranjeni. Ljubljansko poročilo navaja, da so nesrečo povzročile pokvarjene zavore. Milanski "Corriere della Sera" pa pravi, da je bila po sredi sabotaža in da je bilo pri nesreči 7 mrtvih in 11 ranjenih.

NAČRTNO UNIČEVANJE NASPROTNIKOV REŽIMA

V Mariboru so imeli nedavno novo razpravo proti 14 kmetom iz Crkovcev. Titov javni tožilec jih je obtožil, da so "sabotirali oblastvene ukrepe za zagotovitev preskrbe, ovirali gradnjo zadružnega doma, prikrivali krompir in pšenico, zanemarjali gospodarstvo, redili manj živine kot prej in klali na žrno prešiče. Vsi so bili obsojeni na zaporno kazen do 2 let in denarno kazen do 150.000 dinarjev. Šestim kmetom so zaplenili tudi vse premoženje.

Za Božič je umrl na Trsatu br. Alfonz Poređen, Hrvat iz Samobora, ki je bil dolga leta samostanski vratar pri trapistih v Rajhenburgu. Umrl je v visoki starosti 80 let, po 56 letih redovnega življenja.

V Ljubljani je pri zadnjem procesu proti arh. Bokalu in drugim nastopal kot zagovornik odvetnik dr. Vladimir Grossmann. V svojem "obrambenem" govoru je pohvalil sed. titovo justico in načelo dolžnosti ovajanja, češ, da je obsojanje denunciranja le preostanek "buržuazijske miselnosti".

V Ljubljani so odredili popolno izpraznitev celega stanovanjskega bloka Ilirija pri šišenskem kolodvoru, kamor

bodo vselili same partije. Dosedanje stranke so preselili izven mesta, čeprav so nekatere v mestu v službi.

V Preserjih morajo do pomladi zgraditi zadružni dom. Sedaj je že februar toda pričeli niso še niti z začetnimi deli. Ponokod so take domove že postavili, toda vsi so še brez ostrejša. Pomanjkanje materiala.

NAČELA TITOVEGA SODSTVA

V Ljubljani je bila nedavno konferenca predstavnikov vseh okrožnih in okrajnih sodišč v Sloveniji. Govorili so pravosodni min. dr. Helij Modic, nač. min. dr. Jože Goričar, nač. personalnega odseka Burger Rudi, min. pom. Knez Rihard, predsednik Vrhov. sodišča dr. Teodor Tominšek in dr. Vsi govori so izveneli v naslednjo ugotovitev: Ni dosti, da je sodnik le "strokovnjak", ampak mora imeti tudi "socialno pravno zavest". Drugačen sodnik je paragrafarski, mrtev in ne spada v sodstvo. "Socialistična pravna zavest" pa je tista, ki ve, kaj je "razvoju socializma potrebno, koristno in zakonito..."

V Ljubljani so zaprli Ludvika Mrzela, pisatelja, komuniste. Njegovo aretacijo spravljajo v zvezo z družinskim kom. sporom med Titom in kominformom. — Odgovora slov. pisateljev in pesnikov sovjetskim pisateljem nista med drugim podpisala Finžgar in Prežihov Voranc.

Iz Bratislave se je vrnila sed. jug. drž. reprezentanca v ping-pongu, ki bi se morala udeležiti tekmovanja za donavski pokal in za prvenstvo ČSR. Na tekmovanju pa ni smela nastopiti. Pravtako niso mogli odigrati tekme z Madžari na poti domov.

V Mariboru so po najnovejših poročilih izpustili na svobodo dr. Josipa Leskovarja, biv. marib. župana in predsednika Obl. odbora. Sedaj je zaposlen v neki neznatni pisarni.

V Zagorju je umrl dekan g. Markež. K večnemu počitku so ga spremili ob veliki udeležbi ljudstva.

Pred veselo igro na pustno nedeljo

Iz pogovora z režiserjem

Na pustno nedeljo 27. t. m. bo Igralska družina Narte Velikonja predvajala v veliki dvorani San Jose (kjer je bila prireditev Duhovnega življenja) Moliérovo komedijo Scapinove zvijače v režiji Marjana Willemarta. Režiserjevo ime, ki je znan mnogim Slovincem z ljubljanskih odrov (Šentjakovski in Viški) še bolj pa z emigrantskih (Hamlet na prostem), bo gotovo garancija, da bo tudi ta Moliérova situacijska in besedna komična igra prišla do polnega izraza, zlasti še, ker jo je režiser predelal in prestavil v naš čas. "Ljubezni je povsod enaka in večna", mi je rekel režiser v pogovoru, "zakaj bi jo pustili v zgodovinski obleki, in je ne bi mordenizirali. Osebe bodo nastopale v modernih kostumih, govorile o aeroplanih, modernih sportih i t. d., kakor da se ta zapletena ljubezenska komedija, ki jo zapleta in odpleta Scapin, godi med nami." Potem sva govorila o vsebini komedije: o dveh skupuških očetih, katerih vsak ima enega dekleta in enega fanta. Scapin oba spravi skup, celo v skriven zakon, med tem, ko sta bila očeta zdoma: toda potem vse uredi tako, da je prav in na ta način, da je kot nalašč za pustno nedeljo: dva para postaneta srečna. "Da bo pa še več veselja za naše sicer tako žalostne rojake, bosta med dejanji pela kuplete priznana naša pevca Bras in Lipušček, na harmonike pa igrala naša najboljša harmonikarja brata Malgaj, "mi je še rekel režiser in potožil: "So to Scapinove zvijače, pa zame so Scapinove težave... pa jih bomo premagali, že zato, da damo našim ljudem za pustno nedeljo nekaj dobrega, klasično humornega in svežega, ki bo imelo tudi svojo umetniško ceno."

Na Vrhnikih so spremenili Cankarjevo rojstno hišo v Cankarjev muzej po zgledu Prešernovega doma v Vrbi.

BEG V SVOBODO

Pred sabo imamo izvirno poročilo, ki nam ga je poslala iz Evrope z letalsko pošto oseba, ki je živel pod sedanjo titovo komunistično diktaturo vse do konca januarja t. l., ko se ji je posrečilo pobegniti v svobodni svet.

Po prihodu v eno svobodnih zahodno-evropskih držav je popisala sedanje strahotne razmere v domovini in nam takoj poslala svoje poročilo, ki ga pričenjamo objavljati v današnji številki Svobodne Slovenije.

Nasilje in strah...

Sedanji titov komunistični režim temelji samo na nasilju in strahu. Vse se boji. Človek več ne zaupa človeku, s katerim je prej svobodno izmenjavaval svoje misli. V vse kotičke izteguje svoje strahotne roke Ozna: v urade, spremlja te na ulici, v javnih lokalih, sili že v stanovanja. Pred njo nisi varen ne na tramvaju, ne pri potovanju z vlakom. Komunisti so ta strah vbili ljudem s številnimi procesi in smrtnimi obsodbami, z odvzemanjem lokalov in vsega premoženja. Ljudje so se zaprli vase. In molče.

O starejši inteligenci velja splošno in brez izjeme, da se je popolnoma umaknila iz javnega življenja. Ve samo za urad in dom. V

javnih lokalih je ni več. Ljudje morajo skrbeti za skromno preživljanje. Plače imajo okoli 4.000 dinarjev, kar absolutno ne zadošča za vsakdanje potrebe. Zato prodajajo vse, kar še imajo. Vprašanje je samo kdo bo v bližnji bodočnosti še kupoval, ker ne bo nihče več imel denarja.

Spričo neznanega nasilja so ljudje uvideli, da je najbolje da čakajo, da pride kaj od zunaj. In tako čakajo in čakajo in verujejo, da se bo nekaj zgodilo in jih rešilo... Ogromna večina tako čaka in je prepričana, da bo žarek svobode prej ali slej prodril tudi v sedanjo temo titove komunistične diktature.

Zapori so vsi polni...

Včasih se je pri nas doma zgodilo, da je bil tudi kak dan, ko v kakem zaporu ni bilo nobenega pripornika. Danes takih dni ni več. Vsi zapori so nabito polni. Ker prejšnji zapori niso zadoščali, so napravili še več novih. Veliko ljudi pa pošiljajo tudi na Hrvaško v Sremsko Mitrovico.

V mariborski kaznilnici je zaprtih zelo veliko Slovencev, po večini razumniki. Tako so med zaporniki: Stanko Hočvar, lekarnar na Vrhnikih, dr. Branko Vrčon, časnikar iz Ljubljane, dr. Janko

Koestl, ravnatelj Pokojninskega zavoda v Ljubljani, dr. Branko Alujevič, ing. Ciril Dimnik in dr.

Obsojenci iz procesa dr. Furlan-Sirc so še vsi zaprti v Ljubljani. Obsojene duhovnike pa pošiljajo na Rakovnik pri Ljubljani.

Veliko jih pa pošiljajo tudi v razne hrvaške in srbske zapore in v razna koncentracijska taborišča za prisilno delo.

Živilske nakaznice

Življenje doma je silno drago. Plače pa majhne. Ljudje životarijo in hodijo raztrgani. Vsi so razočarani nad "novim komunističnim redom". Po treh letih so še vedno živilske nakaznice. Jih je več vrst. Tako so težki delavci razdeljeni v tri kategorije in te kategorije zopet v podkategorije. Težki delavci dobe največ živil. Za njimi pridejo na vrsto srednji delavci. Ti dobe precej manj kot težki delavci. Med nje spadajo tovarniški skladiščniki, profesorji na vseučilišču in šoferji. Naslednja kategorija so lahki delavci. Sem spada tudi mladina nad 14 let, ki obiskuje šole ali se uči kake obrti, upokojenci in navadno uradništvo, med katerimi je tudi nekaj takih, ki so pri srednji kategoriji. Navadno živilske nakaznice dobe gospodinje in oni, ki so imeli dosedaj še obrti. Sploh nobenih živilskih nakaznic pa ne dobe oni, ki ne de-

lajo nikjer. Bolniki dobe pač nekaj priboljškov, zlasti večkrat dodatek za mleko, če je seveda na razpolago.

Za vse člane Ozne in za vojaštvo niso predpisane nobene živilske nakaznice. Ti dobe lahko vse in vsega tudi imajo. Posebno člani Ozne in ostali partiji.

Otroci do 10. leta in starčki preko 60 let dobe mleko in sicer po četrtilitru dvakrat na teden. Težki delavci dobe na nakaznice več maščob in mesa ter kake dodatke, ki jih drugi ne dobe. Tako dobe sir, konjske klobase in podobno.

Srednji delavci dobe že manj mesa, okoli 1 kg na mesec. Tega pa nikdar dejansko ne dobe. Na živilsko nakaznico bi ga pač morali dobiti. Lahki delavci dobe jajca, enotno moko, precej koruze, meso je sem in tja oklicano, po 10 dkg na osebo na mesec, včasih kako Unrino konzervo, včasih pa malo fižola ali leče. Mladina dobi včasih kot dodatek malo čokolade, navadno pa kot gospodinje s kakimi dodatki. Če je kaj presežka, ga smejo prodajati v prostem toda po visokih cenah. Sladkor 300 dinarjev. Včasih tudi mast, če kmet dokaže, da je oddal predpisano količino. Redki pa so kmetje, ki bi kaj prinesli na trg. Raje prodajo doma v večernih urah, ko milica nima več tako budnih oči.

(Dalje v prihodnji številki.)

Slovinci v Argentini

Buenos Aires, 16. februarja.

Prihod novih Slovencev. V torek, 15. februarja je prispela v Buenos Aires ameriška prevozna ladja "Langfitt" in je pripeljala sem zopet več sto beguncev. Med njimi je prišlo v Argentino tudi 210 naših ljudi iz Avstrije. Ljudje iz prejšnjega največjega transporta slov. beguncev v Argentino, se sedaj počasi razmeščajo iz imigrantskega hotela. Med našimi ljudmi je tudi precejšnje zanimanje za Mendozo ter bo tja odšla močna skupina. Nekaj jih bo šlo tudi v Tucuman, Cordoba in ostale province.

OSEBNE NOVICE

Slov. Argentinec. Tone in Gabriela Jenko sta 7. februarja dobila sinčka. Bog ga živi, srečnim staršem pa naše iskrene čestitke!

Opozorilo Uprave: Opozarjamo vse naročnike, ki ne prejemaajo v redu naše lista, da ugotove v svojem okolišju, pod katero poštno podružnico spadajo (številka sucursala); predvsem pa je to važno za vse tiste, ki bivajo izven Capitala in imajo naslove po železniških progah. Pri teh naslovih je treba paziti, kajti ime železniške postaje ni vedno tudi poštni okoliš.

Prosimo torej, da v lastnem interesu poizveste na pošti pod kateri okoliš spadate.

Poizvedbi. Kdor ve za naslov ozir. bivališče Cesarja Marjana, električarja iz Ljubljane, ki biva nekje v Argentini, naj ga sporoči upravi Svobodne Slovenije, ali na naslov: Pristavec A. Zoran, San Luis 1370B — Rosario (S. Fe) —

Kdor ve za sedanje bivališče Gecuna Bogoljuba iz Sarajeva, ali ima o njem kakršnekoli podatke, naj jih sporoči upravi lista. Za podatke prosijo Gecunovi sorodniki.

Rosario, 8. februarja.

Iz drugega največjega mesta Argentine — Rosaria, kjer je tudi dosti staronaseljencev in nekaj novih, čutimo potrebo, da javimo v našem protikomunističnem listu našo prisotnost.

Veseli smo, da smo v novem kraju — drugi domovini, lahko mirni in varni pred komunističnimi nasilji. Še posebno

zadovoljstvo in veselje čutimo, kadar prejmemo "Svobodno Slovenijo". Nikdar v življenju nismo prečitali tako pozorno nobenega časopisa. Srčno želimo, da bi se ta list še bolj razširil in končno postal tudi dnevnik. Dobro vemo, da je vse to združeno z velikimi stroški in naporu posameznih, vendar naj bi bil ta napor napor vse celote, vseh Slovencev bivajočih v Argentini.

Nadvse presenečeni smo bili, ko smo prejeli prvi slovenski koledar. Vsebinsko je globok in pretresljiv. V njem je gradiva, ki je neprecenljive vrednosti.

6. februarja smo imeli v naši sredi č. g. Janeza Hladnika. Daroval je sv. mašo pri č. sestrah na C. Cordoba 1646. Pesmi, katere so pele v slovenščini, so marsikomu segle v srca in obujale spomine na domače kraje. Po maši smo napravili nekaj fotografskih posnetkov vseh udeležencev.

Vsi Slovenci, bivajoči v Rosariu, želimo, da bi imeli svojega stalnega slovenskega duhovnika. To našo željo smo izrekli tudi č. g. Hladniku in upamo, da bo uredil vse potrebno.

Vsem Slovincem v Argentini in v ostalem svetu želimo vsestranskega uspeha, sreče in zadovoljstva! — Pr. A. Z.

Mendoza, 7. februarja.

Kljub začetnim težavam, ki jih ima vsak novonaseljenec ob nastopu novega življenja, kamorkoli usmeri svoj korak, sem še vedno mnenja, da je bila tista misel ob odhodu iz Buenos Airesa v Mendozo prava, ko so nam vsi priporočali to pokrajino. Naši ljudje, ki so se prvi opogumili in prišli sem, sedaj že postavljajo nove temelje svoji lepši bodočnosti. Prepričan sem, da je tu bodočnost. Bojim se, da bo prišlo še tako, da bodo ljudje radi na svoje stroške hodili sem. Posebno za kmečke družine bo sčasoma tu zelo ugodno. Tudi obrt se bo lepo razvijala. Človek mora imeti samo malo več poguma.

V Tunuyan odhaja sedaj precej ljudi. Obirajo jabolka. Dnevno zaslužijo \$ 9.80. Poleg tega pa imajo brezplačno tudi stanovanje. Za hrano pa plačajo po osebi \$ 2.50. Čez mesec dni ali pa še prej bomo imeli trgatve. In tedaj bodo ljudje zaslužili še več.

Pred dnevi smo v Mendози na vozu iz province kupovali po 100 hrušk za 1 peso in 20 kg jabolka za 5 pesov. V mesto so jih pripeljali kar na tovornem avtomobilu. Le predstavljajte si, kako

Janko Arnšek

Krojač

IZDELUJE OBLEKE VSEH VRST

Ob nedeljah me dobite pred slov. službo božjo v San Martinu, po 11. uri pa na VICTOR MARTINEZ 50

Točna in hitra postrežba. Stare obleke popravljam samo tistim, od katerih dobivam tudi naročila za izdelavo novih.

SLOVENC I P O S V E T U

ITALIJA

Rim, 30. jan.

G. dr. Vodopivec, biv. profesor teologije v Brixenu je imenovan za profesorja na Propaganda Fide v Rimu. Čestitamo!

AVSTRIJA

Graz, 1. februarja.

V Grazu je 20. januarja t. 1. umrl v starosti 78 let art. podpolkovnik v p. Franc Loh. Ko so komunisti prišli v Ljubljano, je ostal doma. Za božič 1945 so ga pa z ženo brez vseh sredstev zredili noči postavili na cesto in s ponarejenimi dokumenti izgnali v Avstrijo. Zapušča vdovo in sina.

NEMČIJA

Eschwege, 19. januarja.

† Štefanija Ostrovska. Dne 10. januarja je na poledici v taborišču padla ga Štefanija Ostrovska. Padla je tako nesrečno, da si je prebila lobanjo in ji je kri zalila možgane. Pet dni je ležala v nezavesti v bolnišnici. Umrla je v soboto 15. jan. ob šestih zvečer. Pokopali smo jo 19. januarja. Zapustila je 8 let starega sinčka Jožka, ki je sirota postal za IRO-eligible. — Več naših fantov je obiskovalo mednarodni šoferski tečaj. Izpiti so položili 25. jan. — Za Argentino je prijavljenih 38 Slovencev, ki bodo odpotovali proti Buenos Airesu v prvi polovici februarja, če se med tem ne bo še kaj spremenilo. Manjša skupina Slovencev — 29 — se je prijavila za Avstralijo in bo tja odpotovala v dveh do treh mesecih. — Za USA je dosedaj z vsemi dokumenti oskrbljena samo ena družina. — Dobili smo dva nova člana in sicer ga Marinič sina. Pravtako je dobila sina Pišornova. Iskreno se zahvaljujemo vsem za vašo ljubeznivost in požrtvovalnost. Vse prav lepo pozdravljamo. P. A. in P. K.

U. S. A.

Cleveland, 30 jan.

V Grdinovi trgovini s pohištvo v Clevelandu je 2. jan. ponoči izbruhnil požar in uničil vse podjetje. Škoda cenijo na 400.000 dol. G. Grdina je s svojimi sinovi sklenil, da bo pozidal novo še modernejše poslopje.

Frank Lausche, novoizvoljeni guverner države Ohio, je bil slovesno ustoličen 10. januarja.

FRANCIJA

Pariz, v začetku februarja.

Prijatelj lista nam sporoča iz Francije: Pri nas je po končani stavki zopet bolj mirno. Bil je le poizkus rdečih priti na vrh. Za sedaj so tanki to preprečili.

je mož na kamijonu presenečen opazoval, ko se je ustavil pred Kavkovim podjetjem in se je naokoli razlegalo huronsko vpitje slovenskih otrok. Joj, koliko tega drobiža je tu! Odrasli so pa kar v vrsti in gneči odnašali škafe in vreče zaželenega sadja. Vidite, tako živimo v Mendози. Prihodnjic pa še kaj več.

Stavka je bila vsiljena, večina je hotela delati.

Med našimi izseljenci se je zjasnilo, odkar se je "Edinstvo" razbilo. Dvojna propaganda, "Nova Jugoslavija" za Stalina in "Iz nove Jugoslavije" za Tita se še nadaljuje, a večino je izkušnja izučila in se ne menijo ne za eno ne za drugo. Vse to olajšuje cerkveno delovanje. Prej si nekateri kar niso več upali v cerkev, da bi ne bili "reakcionarji in fašisti". Sedaj je manj strahu. Še celo neki komunist, ki je odšel v titovino, je pisal svojem "tovarišu": "Nobenemu nič ne verjemi, vsi lažejo. Zaupaj le svojemu 'farju'."

Lani v poletnih mesecih se je skupina slov. izseljencev v Franciji udeležila večjega romanja v Lurd. Eden od njih piše: V Lurdu sem bil z 20 Slovinci. Držali smo se skupaj, molili, peli po naše in prosili Lurško Gospo za nesrečno domovino in za vse, ki smo na tujem.

Pri vhodu v lurško Marijino kraljestvo je lep kip sv. Mihaela, ki s sulico prebada pošast pod nogami. Eden od naših je vprašal: Kaj pa je ta pošast? Brž se je oglasil drugi: To je tito, ki mu bo sv. Mihael že kos!

Nezadovoljstvo med delavstvom. S sedanjim titovim protiljudskim režimom je nezadovoljno sedaj tudi delavstvo. To so pokazali kovinarji v železarni na Jesenicah, kjer so socialdemokratsko usmerjeni delavci nastopili proti novi uredbi o delovnih plačah. Ker je pa v titovini take vrste svoboda, da človek svoje mnenja ne sme povedati, ker se alif znajde v zaporu, ali pa izgubi službo, se je tako zgodilo tudi onim jeniškim delavcem, ki so nastopili proti novi uredbi. "Nepopravljive socialdemokrate" Celesnila, Zupana, Samso, Slivnika in Rajglja so nasilno odstranili z zborovanja, nato jih pa pometali ven tudi iz martinarne.

ZAVOJE S STARO IN NOVO OBLEKO ZA SLOVENIJO

sprejemamo vsako nedeljo po sv. maši pred pisarno "Društva Slovencev" na Victor Martinez 50. Poleg tega pa jih bomo sprejemali tudi dva delovna dneva in sicer

V ČETRTEK 24. FEBRUARJA IN V ČETRTEK 3. MARCA

obakrat po cel dan pred isto pisarno. Izkoristite priliko, da prihranite čas s čakanjem na pošti. Prinesite svoje zavoje ta dva dneva na Cietor Martinez 50. Istotam sprejemamo tudi naročila za zavoje z živili — Oddaljeni iz Buenos Airesa nam pa pišite po cenike.

POSREDOVALNICA "TRIGLAV", CALLE A MONTE CHINGOLO 1947, Villa Dominico F. C. N. G. R. Avellaneda, Provincia Buenos Aires.

Svobodna Slovenija

izhaja kot tednik vsak četrtek
Uredništvo in uprava je na
VICTOR MARTINEZ 50, Buenos Aires

NAROČNINA:

pri plačilu naročnine za celo leto 25 pesov. Pri plačevanju naročnine v obrokih pa za pol leta 15 pesov, za četrt leta 8 pesov. — Posamezna številka 0.70 pesa.

Za ostale države Latinske Amerike: navadna 30 pesov, letalska 40 pesov.

U. S. A.: navadna 6 dolarjev, letalska 8 dolarjev.

Kanada: navadna 7 dolarjev, letalska 9 dolarjev.

Anglija: navadna 2 funta, letalska 3 f.

"CASA BOYU"

OLAZABAL 2336 (pol kvadre od ogla Cabilo 2300)

Lepa izbira ur, zlatnine, srebrnine in nakita.
Vsa popravila ur in zlatnine najvestneje in točno izvršena.
Odrpito vsak dan od 9. do 12.30 in od 14.30 do 20.

Ob sobotah popoldne se slovenske stranke lahko zglase v našem stanovanju, ki je v isti hiši Olazabal 2338, prvo nadstropje štev. 5

IGRALSKA DRUŽINA NARTE VELIKONJA

vabi vse slovenske rojake na dve polni uri veselja in smeja za pustno nedeljo 27. februarja 1949

ob šestih zvečer v dvorano San José na calle Azcuénaga, kjer bo uprizorila komedijo v 3. dejanjih: Molière

"SCAPINOVE ZVIJAČE"

v režiji g. Marjana Willemparta.

Sodelujeta tudi naša priznana šaljivca Silvo in Rudi, s harmoniko pa brata Malgaj.

Vstopnice po \$ 4.—, 3.—, 2.— in 1.— v predprodaji v pisarni Društva Slovencev, Víctor Martínez 50.